

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturta palāta)

2016. gada 10. novembrī*

Valsts pienākumu neizpilde — Vide — Dabas aizsardzība — Direktīva 92/43/EEK — 6. panta 2. un 3. punkts un 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunkts — Savvaļas fauna un flora — Dabisko dzīvotņu aizsardzība — Jūras bruņurupucis *Caretta caretta* — Jūras bruņurupuču aizsardzība Kiparisijas līcī — Kopienā nozīmīga teritorija “Kiparisijas kāpas” — Sugu aizsardzība

Lieta C-504/14

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2014. gada 11. novembrī cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *M. Patakia* un *C. Hermes*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Grieķijas Republiku, ko pārstāv *E. Skandalou*, pārstāve,

atbildētāja.

TIESA (ceturta palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents), K. Vajda [*C. Vajda*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un K. Likurģs [*C. Lycourgos*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 13. janvāra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2016. gada 18. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – grieķu.

Spriedums

- 1 Eiropas Komisija savā prasības pieteikumā lūdz Tiesu atzīt, ka:
 - neveicot Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.), kas grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Direktīvu 2006/105/EK (OV 2006, L 363, 368. lpp.), 6. panta 2. punktā minētos pasākumus, lai novērstu sugu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu pasliktināšanos, kā arī to sugu traucēšanu, kurām šīs dzīvotnes tika izveidotas;
 - atļaujot, neveicot nekādu atbilstošu ietekmes novērtējumu, kā noteikts Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktā, veikt darbības, kas var būtiski ietekmēt aplūkojamo dzīvotni – atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem –, samazinot vai iznīcinot prioritārās sugas *Caretta caretta* [jūras bruņurupucis], kura dzīvo šajā apgabalā, ligzdošanas vietas, radot traucējumus šai sugai un galu galā samazinot un iznīcinot smilšu kāpu dzīvotnes 2110, 2220 un prioritāro dzīvotni 2250, un
 - neveicot Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktā paredzētos nepieciešamos pasākumus, lai ieviestu un piemērotu efektīvu jūras bruņurupuču *Caretta caretta* (prioritārā suga) stingras aizsardzības sistēmu Kiparisijas [*Kyparissia*] (Grieķija) līcī tādā veidā, lai novērstu jebkādas traucējumus šai attiecīgajai sugai vairošanās laikā un jebkādas darbības, kas var izraisīt šīs sugas vairošanās vietu noplicināšanos vai iznīcināšanu,

Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti ar minētajiem Direktīvas 92/43 noteikumiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 2 Direktīvas 92/43 2. pantā ir noteikts:
 1. Šīs direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā, uz kuru attiecas Līgums.
 2. Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas.
 3. Veicot pasākumus saskaņā ar šo direktīvu, ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības.”
- 3 Direktīvas 92/43 I pielikumā “Kopienā nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidi, kuru aizsardzībai jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas” ir uzskaitītas dažādu veidu kāpu dzīvotnes. It īpaši šī pielikuma 22. punkta “Vidusjūras piekrastes kāpas” 2220. apakšpunktā ir minētas “Kāpas ar *Euphorbia terracina*” un 2250.* punktā – “Piekrastes kāpas ar *Juniperus spp.*”.
- 4 Atbilstoši Direktīvas 92/43 4. panta 2. punkta trešajai daļai “Kopienā nozīmīgo izraudzīto teritoriju sarakstu, kurā norādītas vietas, kur atrodams viens vai vairāki prioritārie dabisko dzīvotņu veidi vai prioritārās sugas, pieņem Komisija saskaņā ar 21. pantā paredzēto procedūru”. Šī panta 5. punktā ir paredzēts, ka tiklīdz teritoriju iekļauj 4. panta 2. punkta trešajā daļā minētajā sarakstā, uz to attiecas Direktīvas 92/43 6. panta 2.–4. punkts.

5 Ar Komisijas 2006. gada 19. jūlija Lēmumu 2006/613/EK, ar ko atbilstīgi Direktīvai 92/43 pieņem Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu Vidusjūras biogeogrāfiskajam reģionam (OV 2006, L 259, 1. lpp.), Kiparisijas [*Thines Kyparissias (Neochori-Kyparissia)*] kāpas tika iekļautas Kopienā nozīmīgo teritoriju (KNT) sarakstā, kas ietverts tā 1. pielikumā ar kodu SIC GR 25 50005 un papildnorādi “C”, kas nozīmē, ka aplūkotajā teritorijā ir vismaz viena veida dabiskā dzīvotne un/vai prioritāra suga Direktīva 92/43 1. panta izpratnē.

6 Direktīvas 92/43 6. pantā ir paredzēts:

“1. Attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dalībvalstis nosaka vajadzīgos aizsardzības pasākumus, attiecīgā gadījumā tajos iekļaujot atbilstīgus apsaimniekošanas plānus, kas izstrādāti īpaši šīm teritorijām vai iekļauti citos attīstības plānos, kā arī atbilstīgus normatīvus, administratīvus vai līgumiskus pasākumus, kuri atbilst šajās teritorijās sastopamo I pielikuma dabisko dzīvotņu veidu un II pielikuma sugu ekoloģiskajām prasībām.

2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem kompensācijas pasākumiem.

Ja attiecīgajā teritorijā sastopams prioritārs dabiskās dzīvotnes veids un/vai prioritāra suga, tad vienīgie pieņemamie argumenti ir tie, kas saistīti ar veselības aizsardzību vai sabiedrības drošību, videi primāri svarīgām labvēlīgām pārveidēm vai, pēc Komisijas atzinuma, citām sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm.”

7 Direktīvas 92/43 II pielikumā “Kopienā nozīmīgas dzīvnieku un augu sugas, kuru aizsardzībai jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas” šo dzīvnieku sugu vidū kā prioritārā suga ir minēts jūras bruņurupucis *Caretta caretta*.

8 Direktīvas 92/43 12. pantā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot:

- a) minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā;
- b) minēto sugu īpatņu apzinātu traucēšanu, jo īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā;
- c) apzinātu postīšanu vai olu vākšanu savvaļā;

d) vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu.

2. Attiecībā uz minētajām sugām dalībvalstis aizliedz savvaļā iegūtu īpatņu turēšanu, transportēšanu un pārdošanu vai apmaiņu, un to piedāvāšanu pārdošanai vai apmaiņai, izņemot gadījumus, kad īpatnis likumīgi iegūts pirms šīs direktīvas ieviešanas.

3. Šā panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā un 2. punktā minētos aizliegumus piemēro visā to dzīvnieku dzīves ciklā, uz kuriem attiecas šis pants.

4. Dalībvalstis izveido sistēmu, lai kontrolētu IV pielikuma a) daļā uzskaitīto dzīvnieku sugu īpatņu nejaušas sagūstīšanas un nonāvēšanas gadījumus. Ņemot vērā savāktu informāciju, dalībvalstis veic turpmāku izpēti vai piemēro aizsardzības pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka nejaušas sagūstīšanas un nonāvēšanas gadījumiem nav būtiska negatīva ietekme uz attiecīgajām sugām.”

9 Direktīvas 92/43 IV pielikumā, kurā ir uzskaitītas Kopienas nozīmīgas dzīvnieku un augu sugas, kam ir vajadzīga stingra aizsardzība, šo dzīvnieku sugu vidū ir minēts jūras bruņurupucis *Caretta caretta*.

Grieķijas tiesības

10 Ar Likumu 3937/2011 Grieķijas Republika “Kiparisijas kāpas” atzina par “īpaši aizsargājamu dabas teritoriju”.

Pirmstiesas procedūra

11 Ar 2010. gada 9. augusta un 19. novembra elektroniskām vēstulēm Komisija lūdza Grieķijas Republiku sniegt informāciju par Direktīvas 92/43 6. un 12. panta tiesību normu īstenošanas kārtību attiecīgajā *Natura 2000* teritorijā, proti, Kiparisijas kāpu teritorijā, kas KNT sarakstā ietverta ar koda numuru GR 25 50005 (turpmāk tekstā – “Kiparisijas teritorija”).

12 Ņemot vērā Grieķijas Republikas atbildes 2010. gada 29. septembrī un 2011. gada 26. janvārī, Komisija uzskatīja, ka šī dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti ar saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. un 3. punktu un 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktu.

13 Līdz ar to 2011. gada 28. oktobrī šī iestāde izteica Grieķijas Republikai brīdinājumu divu mēnešu laikā iesniegt savus apsvērumus par šiem iebildumiem.

14 Grieķijas Republika uz šo brīdinājumu atbildēja ar 2011. gada 27. decembra un 2012. gada 17. aprīļa vēstulēm.

15 Pēc tam, kad Komisija izanalizēja šajās vēstulēs sniegto atbildi, un ņemot vērā tās pārstāvju veiktā apmeklējuma Kiparisijas teritorijā 2012. gada 17. jūlijā rezultātus, 2012. gada 1. oktobrī Komisija sniedza argumentētu atzinumu, aicinot šo dalībvalsti to izpildīt līdz 2012. gada 1. decembrim.

16 Grieķijas Republika uz šo argumentēto atzinumu atbildēja 2012. gada 27. novembra vēstulē, kuru tā pēc Komisijas 2013. gada 14. maija vēstules papildināja ar 2013. gada 13. jūnija un 26. novembra, kā arī 2014. gada 28. marta, 23. jūnija un 17. septembra elektroniskajām vēstulēm.

17 Tā kā Komisiju neapmierināja Grieķijas Republikas sniegtā atbilde, 2014. gada 11. novembrī tā cēla šo prasību.

Par prasību iesniegt pierādījumus pēc tiesvedības rakstveida daļas pabeigšanas

- 18 Pēc tiesvedības rakstveida daļas pabeigšanas 2015. gada 29. aprīlī Komisija 2015. gada 16. jūnijā, atsaucoties uz Tiesa Reglamenta 128. panta 2. punktu, lūdza atzīt par pieņemamu jaunu pierādījumu, proti, *Symvoulio tis Epikrateias* (Grieķijas Valsts padome) atzinumu 32/2015 par Prezidenta dekrēta attiecībā uz reģionālā parka noteikšanu Kiparisijas līcī projektu (turpmāk tekstā – “Prezidenta dekrēts”).
- 19 Grieķijas Republika lūdz Tiesai šo Komisijas pieteikumu noraidīt.
- 20 Saskaņā ar Reglamenta 128. panta 2. punkta pirmo un otro teikumu puses izņēmuma kārtā var sniegt papildu pierādījumus vai izteikt pierādījumu piedāvājumus vēl pēc tiesvedības rakstveida daļas pabeigšanas un tās motivē kavēšanos šo ziņu iesniegšanā.
- 21 Starp lietas dalībniecēm nav strīda par to, ka attiecīgais atzinums ir sniegts 2015. gada 8. aprīlī un ka Grieķijas Republika to ir minējusi atbildes rakstā uz repliku, ar kura iesniegšanu Tiesā 2015. gada 29. aprīlī tika pabeigta tiesvedības rakstveida daļa.
- 22 Komisija, lai pamatotu minētā atzinuma novēloto iesniegšanu, norāda, ka tā par šī atzinuma esamību ir uzzinājusi tikai pēc tiesvedības rakstveida daļas pabeigšanas.
- 23 Grieķijas Republika, kura šo Komisijas apgalvojumu neapstrīd, lūdz Tiesu noraidīt šī pēdējā minētā pierādījuma piedāvājumu tādēļ, ka *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) atzinums 32/2015 ietilpst Prezidenta dekrēta pieņemšanas procedūrā, kura vēl nav pabeigta, un ka šajā atzinumā nav iekļauts neviens jauns fakts.
- 24 Runājot par Grieķijas Republikas izvirzītajiem iebildumiem, ir jākonstatē, pirmkārt, ka attiecīgais atzinums ir galīgs un ka tas neatkarīgi no fakta, ka vēlāk var tikt sniegts *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) atzinums par grozītu Prezidenta dekrēta projektu, vairs netiks grozīts.
- 25 Otrkārt, apgalvojums, saskaņā ar kuru minētajā atzinumā nav neviena jauna fakta, neatspēko tā pieņemamību, ņemot vērā Reglamenta 128. panta 2. punktu, ciktāl pierādījumu saturs ir izvērtējams lietas izskatīšanas pēc būtības ietvaros.
- 26 Šādos apstākļos *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) atzinums 32/2015 tiek pieņemts šajā tiesvedībā kā pierādījums vēl jo vairāk tādēļ, ka šis atzinums attiecas uz faktisko un juridisko situāciju, kāda pastāvēja, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, proti, 2012. gada 1. decembrī.

Par prasību

Par pirmo iebildumu, kas attiecas uz Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā noteikto pienākumu neizpildi, jo nav veikti nepieciešamie pasākumi, lai novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī traucējumus, kas skar “Caretta caretta” sugu

- 27 Pirmā iebilduma ietvaros Komisija, izvirzot vairākas faktiskās situācijas, apgalvo Grieķijas Republikas pieļauto vispārējā noplicināšanās un traucējumu aizlieguma pārkāpumu, kas minēts Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā.
- 28 Šajā ziņā ir jānorāda, ka darbība var tikt uzskatīta par šai tiesību normai atbilstošu vienīgi tad, ja tiek nodrošināts, ka tā nerada nekādus traucējumus, kas varētu būtiski kaitēt Direktīvas 92/43 mērķiem, it īpaši tiem šīs direktīvas mērķiem, kas saistīti ar dabisko dzīvotņu, faunas un floras saglabāšanu. Lai

konstatētu Direktīvas 92/43 6. panta 2. punkta pārkāpumu, Komisijai ir juridiski pietiekami jāpierāda, ka attiecīgā dalībvalsts nav veikusi atbilstošus aizsardzības pasākumus, lai izvairītos no tā, ka projektu īstenošana – ciktāl tā ir veikta pēc teritorijas kā [īpaši aizsargājamas teritorijas] noteikšanas – nenoplicina attiecīgo sugu dzīvotnes, kā arī nerada šīm sugām tādus traucējumus, kas var radīt būtisku ietekmi, ņemot vērā šīs direktīvas mērķi nodrošināt šīs sugas saglabāšanu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, Komisija/Bulgārija, C-141/14, EU:C:2016:8, 56. un 57. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

- 29 Tomēr, lai pierādītu Direktīvas 92/43 6. panta 2. punkta pārkāpumu, Komisijai nav jāpierāda cēloņsakarība starp projektā norādīto iekārtu ekspluatāciju un attiecīgajām sugām nodarīto būtisku traucējumu. Pietiek ar to, ka šī iestāde pierāda varbūtību vai risku, ka šī ekspluatācija varētu izraisīt tādus traucējumus (skat. spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, Komisija/Bulgārija, C-141/14, EU:C:2016:8, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 30 Tas, ka Komisija pierāda šādas varbūtības vai riska esamību, tomēr neizslēdz to, ka dalībvalsts var pierādīt, ka attiecīgais pasākums atbilst Direktīvas 92/43 6. panta 4. punktā paredzētajiem nosacījumiem un ka saistībā ar šo pasākumu ir veikta pārbaude par tā ietekmi uz aizsargātās teritorijas glabāšanas mērķiem (šajā ziņā skat. spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, *Grüne Liga Sachsen* u.c., C-399/14, EU:C:2016:10, 56. un 57. punkts).
- 31 Šajā prasībā Komisijas izvirzītā pirmā iebilduma specifisko argumentu pamatotība ir jāizvērtē, ņemot vērā šos apsvērumus.

Par pirmo iebildumu, ka Grieķijas Republika esot atļāvusi vai pieļāvusi nekustamo īpašumu projektu īstenošanu Kiparisijas teritorijā

– Lietas dalībnieku argumenti

- 32 Komisija pārmet Grieķijas Republikai:
- ēku celtniecību Ajanaki [*Agiannaki*] (Grieķija) 2006. un 2010. gada laikā;
 - ka tā ir atļāvusi trīs brīvdienu māju celtniecību Vunaki [*Vounaki*] (Grieķija) 2012. gadā un to faktisko celtniecību 2013. gadā;
 - celtniecības uzsākšanu, lai īstenotu nekustamā īpašuma attīstības projektu, kas saistīts ar aptuveni piecdesmit māju celtniecību, kas atrodas starp Ajanaki un Eleu [*Elaiia*] (Grieķija), un
 - faktu, ka būtu jāizsniedz atļauja četru brīvdienu māju celtniecībai Eleā (turpmāk tekstā – “attiecīgās infrastruktūras”).
- 33 Komisija uzskata, ka attiecīgās infrastruktūras, tā kā to rezultātā tiek radīts piesārņojums, vibrācijas, cilvēku klātbūtnes pieaugums, kā arī neērtības trokšņa vai gaismas dēļ, rada kaitējumu kāpu dzīvotnēm, kas atrodas Kiparisijas teritorijā, un traucējumus jūras bruņurupučiem *Caretta caretta*. Tā piebilst, ka šie celtniecības darbi notiek šo bruņurupuču vairošanās vietu tuvumā.
- 34 Grieķijas Republika piekrīt, ka reģions, kurā atrodas Kiparisijas teritorija, bija saistīts it īpaši ar noteiktu celtniecības izraisītu spiedienu, tomēr tā norāda, ka darbība celtniecības nozarē bija intensīvāka pagātnē un ka praktiski ekonomikas krīzes dēļ visas šīs darbības šajā teritorijā ir izbeigtas. Šī dalībvalsts apgalvo, ka tajā jebkāda celtniecība bez iepriekšējas celtniecības atļaujas ir aizliegta un ka neviena jauna atļauja netiks piešķirta līdz Prezidenta dekrēta pieņemšanai.

– Tiesas vērtējums

- 35 Ir jāsecina, ka attiecīgās infrastruktūras, konkrētāk nekustamā īpašuma projektu attīstība un māju celtniecība, kā arī to vēlāka izmantošana, kuru apstrīd Komisija, var būtiski ietekmēt Kiparisijas teritorijā esošās dzīvotnes. Tāpat šo infrastruktūru celtniecība un izmantošana, it īpaši tādējādi izraisītā trokšņa, gaismas un cilvēku klātbūtnes dēļ, var būtiski traucēt jūras bruņurupuci *Caretta caretta* vairošanās laikā.
- 36 Tomēr, pirmkārt, atbilstoši Direktīvas 92/43 4. panta 5. punktam teritorija ir pakļauta tās 6. panta 2.–4. punktam vienīgi tad, ja šī teritorija ir iekļauta tās 4. panta 2. punkta trešajā daļā minētajā sarakstā. Kiparisijas kāpas KNT sarakstā tika iekļautas 2006. gada 19. jūlijā ar Lēmumu 2006/613.
- 37 Otrkārt, pienākumu neizpildes esamība, izņemot gadījumu, kad Komisija, samazinot sava prasības pieteikuma apjomu, piekrit vēlākam datumam, ir jāvērtē, ņemot vērā stāvokli dalībvalstī, kāds pastāvēja argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, un vēlāk notikušās izmaiņas Tiesa nevar ņemt vērā. Izskatāmajā lietā Grieķijas Republikai noteiktais termiņš, lai izpildītu Komisijas argumentēto atzinumu, beidzās 2012. gada 1. decembrī.
- 38 Šādos apstākļos nozīmīgais laikposms, saistībā ar kuru var tikt konstatēts Direktīvas 92/43 6. panta 2. punkta pārkāpums, šīs prasības ietvaros ir vienīgi no 2006. gada 19. jūlija līdz 2012. gada 1. decembrim.
- 39 Pirmkārt, runājot par iebildumu, kas saistīts ēku celtniecību Ajanaki 2006. gadā, ir jākonstatē, ka Komisija nav pierādījusi, ka šie darbi ir tikuši atļauti un veikti nozīmīgajā laikposmā, proti, pēc 2006. gada 19. jūlija, kā rezultātā nav iespējams pierādīt, ka šie celtniecības darbi nozīmē pienākumu neizpildi, kurā vainojama Grieķijas Republika.
- 40 Ņemot vērā šī sprieduma 35. punktā izdarītos secinājumus, Direktīvas 92/43 6. panta 2. punkta pārkāpums ir jākonstatē vienīgi celtniecības darbu dēļ, kas veikti 2010. gadā.
- 41 Tomēr, runājot par ēkām, kas ir uzceltas pirms nozīmīgā laikposma, proti, pirms 2006. gada 19. jūlija, ņemot vērā šī sprieduma 35. punktā izdarītos secinājumus, kā ir norādījusi ģenerāladvokāte savu secinājumu 55. un 58. punktā, ir jākonstatē Direktīvas 92/43 6. panta 2. punkta pārkāpums, jo Grieķijas Republika nav pietiekami ierobežojusi šo ēku izmantošanu (skat. pēc analogijas spriedumu, 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija, C-404/09, EU:C:2011:768, 124., 125. un 128. punkts). Lai gan tiesiskās noteiktības princips attiecīgajā gadījumā šo izmantošanu varētu attaisnot, tomēr pēc analogijas ar šīs direktīvas 6. panta 4. punktā paredzēto izņēmuma procedūru Grieķijas Republika neizvirzīja šādu attaisnojumu, kurš prasa it īpaši veikt vērtējumu par citu mazāk kaitējošu risinājumu pastāvēšanu, kā arī attiecīgo interešu līdzsvarošanu, pamatojoties uz ietekmes uz aizsargāto teritoriju saglabāšanas mērķiem analīzi saskaņā ar minētā panta 3. punktu (skat. spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, *Grüne Liga Sachsen u.c.*, C-399/14, EU:C:2016:10, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Otrkārt, runājot par atļaujas celt trīs brīvdienu mājas Vunaki izsniegšanu 2012. gadā un to celtniecību 2013. gadā, lai gan apgalvotā pienākuma neizpildes izvērtēšanai nozīmīgajā laikposmā ietilpst vienīgi šo māju celtniecības atļauja, ar to var tikt nodarīts būtisks kaitējums kāpu dzīvotnēm, kas atrodas Kiparisijas teritorijā, un radīt būtiskus traucējumus jūras bruņurupučiem *Caretta caretta*. Līdz ar to šī atļauja nozīmē Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā paredzēto pienākumu neizpildi.
- 43 Treškārt, runājot par celtniecības darbu uzsākšanu, kas saistīta ar aptuveni piecdesmit māju celtniecību, kuras atrodas starp Ajanaki un Eleu, Komisija precizē, ka ir skaidrs, ka Grieķijas iestādes nav izsniegušas šādu atļauju. Tomēr Grieķijas Republika nevar pamatot apgalvot, ka tā kā šo celtniecības darbu īstenošana bez iepriekšējas atļaujas ir aizliegta, šādu darbu uzsākšanā tā nav vainojama, un līdz

ar to tas neļauj pierādīt, ka tā ir pieļāvusi Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā paredzēto pienākumu neizpildi. Kā apgalvo Komisija, šī dalībvalsts nav ieviesusi atbilstošu aizsardzības sistēmu, kas liktu ievērot šo celtniecības aizliegumu, kā rezultātā tiek uzsākti nekontrolēti un neplānoti celtniecības darbi.

- 44 Ceturtkārt, attiecībā uz apgalvojumu, saskaņā ar kuru būtu bijusi jāizsniedz atļauja četru brīvdienu māju celtniecībai Eleā, atliek norādīt, ka šāda nodoma apgalvošana, nesniedzot pierādījumus, ka šāda atļauja patiešām tiks izsniegta, nav pietiekams pamats, lai konstatētu Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā paredzēto pienākumu neizpildi.
- 45 Līdz ar to ir jākonstatē, ka, pieļaujot māju celtniecību Ajanaki 2010. gadā, citu māju, kas celtas 2006. gadā, izmantošanu Ajanaki bez pietiekama pamata un uzsākot celtniecības darbus saistībā ar aptuveni piecdesmit mājām, kas atrodas starp Ajanaki un Eleu, kā arī atļaujot trīs brīvdienu māju celtniecību Vunaki 2012. gadā, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu. Attiecībā uz citiem aspektiem šī pirmā iebilduma daļa ir noraidāma.

Par pirmo iebildumu, ka Grieķijas Republika esot atļāvusi piekļuves pludmalēm, kas atrodas Kiparisijas teritorijā, infrastruktūras attīstīšanu

– Lietas dalībnieku argumenti

- 46 Komisija pārmet Grieķijas Republikai, ka tā Kiparisijas teritorijā ir pieļāvusi:
- piecu jaunu ceļu uz Ajanaki pludmali atvēršanu;
 - ceļa, kas savienos Kalonero [*Kalo Nero*] pludmali ar Eleu, būvniecību gar pastāvošu dzelzceļu un
 - dažu pastāvošu ceļu pārklāšanu ar bitumenu.
- 47 Komisija norāda, ka ceļu atklāšanai uz pludmali ir nelabvēlīga ietekme uz šo teritoriju. Tā norāda, ka, neraugoties uz naudas sodu uzlikšanu un no Grieķijas iestādēm prasīto atjaunošanu, šie ceļi ir atstāti lietošanas kārtībā. No tā izrietot viegla automašīnu piekļuve pludmalei, troksnis un piesārņojums.
- 48 Tāpat Komisija uzskata, ka dažu pastāvošu ceļu pārklāšanu ar bitumenu, kā arī ceļa, kas savienos Kalonero pludmali ar Eleu, būvniecība gar dzelzceļu rada kaitējumu kāpu dzīvotnēm un traucē jūras bruņurupučiem *Caretta caretta*.
- 49 Grieķijas Republika norāda, ka, ņemot vērā zemes morfoloģiju, kas ir līdzena, un to, ka Kiparisijas teritorija ir apdzīvota kopš ļoti seniem laikiem, piekļuve pludmalei vienmēr ir bijusi viegla. Turklāt šī teritorija jau sen sniedz citas pludmalei perpendikulāras pieejas.
- 50 Runājot par apgalvoto piecu jaunu ceļu atklāšanu uz Ajanaki pludmali, Grieķijas Republika norāda, ka šie ceļi pastāv kopš 70. gadu sākuma un to pastāvēšana, kā arī vispārējā izmantošana ir apstiprināta ar tiesas nolēmumu. Katrā ziņā par četru no pieciem ceļiem būvniecību un veiktajiem būvdarbiem uz pietkā ceļa bez iepriekšējas vides atļaujas 2012. gadā ir ticis uzlikts naudas sods attiecīgai celtniecības sabiedrībai. Šī dalībvalsts norāda, ka iestādes ir uzsākušas vairākus kriminālprocesus un tiek izskatītas arī vairākas tiesvedības, kuras ir par šiem naudas sodiem un minēto ceļu likumīgumu.
- 51 Runājot par celtniecības stadijā esošo ceļu, kas savienos Kalonero pludmali ar Eleu, gar dzelzceļu, Grieķijas Republika apgalvo, ka Direktīvā 92/43 netiek prasīts pārveidot šo kopš ļoti seniem apdzīvoto teritoriju par nepieejamu teritoriju un ka saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta 3. punktu atbilstoši tam

veiktajos pasākumos ir jāņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības. Dzelzceļš un tam blakusesošais ceļš atrodies lielā attālumā no pludmales, un pēdējais minētais esot nepieciešams, lai varētu piekļūt katram īpašumam.

- 52 Runājot par pārmetumu saistībā ar dažu pastāvošu piekrastes ceļu daļēju pārklāšanu ar bitumenu, Grieķijas Republika apgalvo, ka tas ir lāvis samazināt putekļus un troksni. Tā norāda, ka piekļuve pludmalei ir atkarīga no ceļa izmantojamības rakstura, nevis no bitumena uz tā esamības un ka ceļu pārklājuma nomaina nekādi neietekmē jūras bruņurupuču *Caretta caretta* dēšanas izvēli.

– Tiesas vērtējums

- 53 Pirmkārt, runājot par jaunu ceļu uz jūru atklāšanu ir jākonstatē, ka tas atvieglo automašīnām piekļuvi pludmalei un līdz ar to nozīmē autosatiksmes palielināšanās faktoru. Saskaņā ar Komisijas iesniegto *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) atzinumu 32/2015 nereglamentētā automašīnu novietošana pievedceļu beigu posmā un tā malās rada papildu kaitējumu Kiparisijas teritorijā uzskaitīto sugu kāpu dzīvotnēm. No šīs atvieglotās piekļuves un autosatiksmes palielināšanās pastiprinās troksnis un gaisma, kas traucē jūras bruņurupucim *Caretta caretta* olu dēšanas, kā arī mazo bruņurupuču šķilšanās laikā. Kā tas izriet no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, it īpaši no pieteikuma par lietas ierosināšanu pielikumos 17.h un 17.i esošajiem dokumentiem, šo ceļu būvniecības un atklāšanas prettiesisko raksturu un postošo iedarbību turklāt ir konstatējusi arī pati Grieķijas Republika.
- 54 Lai gan Grieķijas Republika nav nedz atļāvusi, nedz veikusi šīs [ceļu] atklāšanas Kiparisijas teritorijā, tas tomēr neatspēko Komisijas iebildumus, kura apgalvo, ka šie ceļi ir lietošanas kārtībā, neraugoties uz kriminālprocesiem un dažādām izskatīšanas stadijā esošām tiesvedībām.
- 55 Pirmkārt, vienīgi uzsākot kriminālprocesus pret sabiedrības, kas ir uzbūvējusi attiecīgos ceļus, atbildīgajām personām un uzliktot administratīvo sodu šai sabiedrībai, kā arī, otrkārt, valsts tiesās apgalvojot, ka minētie ceļi ir prettiesiski un ir nojaukami, Grieķijas Republika nav izpildījusi īpašo pienākumu, kas tai ir noteikts ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu (skat. pēc analogijas spriedumu, 1999. gada 9. novembris, Komisija/Itālija, C-365/97, EU:C:1999:544, 109. punkts).
- 56 Kā apgalvo Komisija, Grieķijas Republikai būtu bijis jārikojas tādējādi, lai šie ceļi vairs nebūtu lietojami un lai to izmantošana būtiski netraucētu jūras bruņurupuci *Caretta caretta*, nedz arī radītu kaitējumu kāpu dzīvotnēm, kas atrodas Kiparisijas teritorijā.
- 57 Neveicot šīs teritorijas pagaidu aizsardzības pasākumus, lai ierobežotu attiecīgo piekļuves ceļu izmantošanu līdz iepriekš minēto tiesvedību par iespējamo šo piekļuves ceļu slēgšanas tiesiskumu izbeigšanai, lai gan, kā to savu secinājumu 77. punktā ir norādījusi ģenerāladvokāte, nekas neliecina par to, ka šādi pasākumi būtu neiespējami no tiesībām izrietošu iemeslu vai faktiskās situācijas dēļ, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu.
- 58 Otrkārt, runājot par būvniecības stadijā esošo ceļu, kurš savienotu Kalonero pludmali ar Eleu, paralēli dzelzceļam, ir jākonstatē, ka tas atrodas blakus pastāvošam dzelzceļam un ka Grieķijas Republika nav iebildusi pret Komisijas pausto attiecībā uz faktu, ka, izņemot divus punktus, šis ceļš atrodas vairāk nekā 200 metru no krasta un nav saistīts ar piekļuvi pludmalei. Šādos apstākļos Komisija nav pierādījusi, ka pastāv pietiekama iespēja, ka būvniecības stadijā esošajam ceļam, kas savienos Kalonero pludmali ar Eleu, paralēli dzelzceļam būs būtiska ietekme uz kāpu dzīvotnēm un jūras bruņurupučiem *Caretta caretta*.

59 Treškārt, runājot par dažu pievedceļu pārklāšanu ar bitumenu, smilts ceļu pārklāšana ar bitumenu atvieglo to izmantošanu it īpaši mehāniskiem transportlīdzekļiem, kas var būtiski ietekmēt Kiparisijas teritorijā esošās kāpu dzīvotnes un būtiski vairot traucējumus jūras bruņurupučiem *Caretta caretta*. Grieķijas Republika, pieļaujot ceļu pārklāšanu ar bitumenu šajā teritorijā, tātad ir pārkāpusi Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu.

60 Līdz ar to ir jākonstatē, ka, pieļaujot piecu jaunu ceļu uz Ajanaki pludmali atklāšanu, kā arī dažu pastāvošu pieeju un ceļu pārklāšanu ar bitumenu, Grieķijas Republika nav novērsusi piekļuves šai pludmalei, kas atrodas Kiparisijas teritorijā, infrastruktūras attīstīšanos, ka rezultātā tā nav izpildījusi īpašos pienākumus, kas tai ir uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu. Šis pats iebildums ir noraidāms, ciktāl tas attiecas uz ceļa būvniecību, kas savienos Kalonero pludmali ar Eleu, paralēli pastāvošam dzelzceļam.

Par pirmo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika Kiparisijas teritorijā esot pieļāvusi prettiesisku kempingu

– Lietas dalībnieku argumenti

61 Komisija pārmet Grieķijas Republikai, ka tā ir pieļāvusi, ka:

— ceļš, kas atrodas aiz Kalonero pludmales, tiek izmantots kā treileru kempings un

— priežu meža kāpās Eleas pludmales tuvumā notiekot nakšņošana teltīs ārpus tam paredzētās teritorijas.

62 Komisijas ieskatā, nakšņošana teltīs ārpus tam paredzētās teritorijas rada problēmu kāpu, kā arī meža dzīvotņu saglabāšanai. Tā traucējot arī jūras bruņurupučus *Caretta caretta*.

63 Grieķijas Republika gan apgalvo, ka nakšņošana teltīs ārpus tam paredzētās teritorijas ir visā valstī aizliegta, tomēr piekrīt arī, ka, neraugoties uz aizliegumu un policijas kontroli, tas joprojām tiek darīts. Tā norāda, ka Kiparisijas teritorijā šāda veida nakšņošana pastāv jau 30 vai 40 gadus, bet ka pamazām tā samazinoties.

– Tiesas vērtējums

64 Ir skaidrs, ka Grieķijas Republika neapstrīd, ka tā nav veikusi pietiekamus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek ievērots nakšņošanas teltīs ārpus tam paredzētās teritorijas aizliegums Kiparisijas teritorijā. Ir skaidrs arī, ka nakšņošana teltīs ārpus tam paredzētās teritorijas šajā teritorijā var radīt būtisku kaitējumu attiecīgajām kāpu dzīvotnēm un būtiskus traucējumus jūras bruņurupučiem *Caretta caretta*.

65 Līdz ar to ir jākonstatē, ka, neveicot pietiekamus pasākumus, lai uzraudzītu nakšņošanas teltīs ārpus tam paredzētās teritorijas Kalonero un Eleas pludmales tuvumā aizlieguma ievērošanu, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu.

Par pirmo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika esot pieļāvusi pludmales bāru darbību Kiparisijas teritorijā

– Lietas dalībnieku argumenti

- 66 Komisija Grieķijas Republikai pārmet, ka tā ir pieļāvusi, ka starp Eleu un Kalonero darbojas vismaz trīs bāri. Šie bāri esot skaļi un naktīs apgaismoti, tāpēc tie traucējot jūras bruņurupučiem *Caretta caretta* olu dēšanas laikā un apdraudot mazos bruņurupučus, kas tikko izšķīlušies.
- 67 Komisija norāda, ka 2011. gada 13. augustā Kalonero pludmalē ir notikusi ballīte. Komisija gan piekrīt, ka Grieķijas iestādes ir paudušas savu nodomu slēgt šos bārus, tomēr tā norāda, ka tās pārstāvju vizītes laikā 2012. gada 17. jūlijā minētie bāri joprojām pastāvēja. Komisijas ieskatā, 2013. gadā šie paši bāri nestrādāja, bet to infrastruktūras joprojām pastāvēja.
- 68 Grieķijas Republika apgalvo, ka 2013. un 2014. gada laikā neviena ēdnīca attiecīgajā pludmalē nedarbojās un ka prettiesiskie bāri un ar tiem saistītās būves ir tikušas novāktas. Tā norāda, ka vienīgais izņēmums ir Kalonero pludmale, kurā šādas koka konstrukcijas tiks demontētas vēlāk.

– Tiesas vērtējums

- 69 Ņemot vērā, ka pienākumu neizpildes esamība ir jāizvērtē atkarībā no dalībvalsts situācijas, kāda pastāvēja argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, un ka vēlāk notikušās izmaiņas Tiesa nevar ņemt vērā, lietas dalībnieku iesniegtie dažādie fakti, kuri ir vēlāki par 2012. gada 1. decembri – Grieķijas Republikai noteikto termiņu, lai izpildītu Komisijas argumentēto atzinumu, – netiks ņemti vērā Tiesas veiktajā apgalvotā pienākumu neizpildes vērtējumā.
- 70 Ir jākonstatē, ka Grieķijas Republika nav iesniegusi nevienu faktu, ar kuru varētu tikt pierādīts, ka tā pirms šī termiņa ir veikusi nepieciešamos pasākumus, lai novērstu, ka, darbojoties attiecīgajiem bāriem, tiek traucēta jūras bruņurupuču *Caretta caretta* vairošanās.
- 71 Līdz ar to, neveicot nepieciešamos pasākumus, lai ierobežotu to bāru darbību, kas atrodas starp Eleu un Kalonero pludmalē, kur vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, un neraugoties, lai šo bāru radītie trokšņi netraucētu šīm sugām, šī dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu.

Par pirmo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika esot pieļāvusi mēbeļu un iekārtu esamību pludmalē Kiparisijas teritorijā

– Lietas dalībnieku argumenti

- 72 Komisija Grieķijas Republikai pārmet, ka tā Kiparisijas teritorijā ir pieļāvusi pārmērīgi lielu skaitu pludmales mēbeļu, proti, saulesargu un guļamkrēslu, klātesamību. Turklāt tā norāda, ka, lai gan Grieķijas iestādes ir izdevušas rīkojumu par vairāku pludmalēs, kas atrodas šajā teritorijā, uzstādīto platformu nojaukšanu, šī nojaukšana nekad nav tikusi veikta un 2011. gada 28. jūlijā pat ir tikusi izsniegta atļauja ierīkot platformu par labu viesnīcai *Messina Mare*.
- 73 Komisijas ieskatā, šīm pludmales iekārtām, tā kā tās ir piestiprinātas vai tiek atstātas pludmalē naktī, ir nelabvēlīga ietekme uz jūras bruņurupuču *Caretta caretta* vairošanās vietām, jo to klātesamība samazina vietu pieejamību ligzdām un traucē bruņurupuču pārvietošanos.

74 Grieķijas Republika norāda, ka 2013. un 2014. gadā Vunaki, Eleas un Ajanaki pludmalēs nebija neviena saulesarga, nedz arī guļamkrēsla. Daži saulesargi un guļamkrēsli vēl atradās Kalonero pludmalē, bet ārpus jūras bruņurupuču *Caretta caretta* vairošanās teritorijas. Runājot par platformu, kura atrodas netālu no viesnīcas *Messina Mare*, šī dalībvalsts norāda, ka tā ir rampa, lai palīdzētu invalīdiem, kas apmeklē šo iestādi.

– Tiesas vērtējums

75 Pirmkārt, kas attiecas uz saulesargiem un guļamkrēsliem, Grieķijas Republika ir vienīgi norādījusi, ka kopš 2013. gada, kas ir pēc argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām, šādas mēbeles ir tikai Kalonero pludmalē ārpus jūras bruņurupuču *Caretta caretta* vairošanās teritorijas. Šī dalībvalsts tāpat netieši piekrist, ka iepriekš tā nebija samazinājusi mēbeļu esamību pludmalē šo bruņurupuču vairošanās teritorijā.

76 Otrkārt, runājot par platformu ierīkošanu pludmalēs, kas atrodas Kiparisijas teritorijā, Grieķijas Republika, kura Komisijas argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās nedz apstrīd to esamību, nedz iespēju, ka ar tām tiek nodarīts būtisks kaitējums kāpu dzīvotnēm, kas atrodas Kiparisijas teritorijā, un ka tas rada būtiskus traucējumus jūras bruņurupučiem *Caretta caretta*, vienīgi apgalvo, ka platforma, kurai ir piešķirta atļauja netālu no viesnīcas *Messina Mare*, ir rampa, kas paredzēta invalīdiem.

77 Komisija pēdējās minētās platformas mērķi neapstrīd. Lai gan attiecībā uz platformu, kuras mērķis ir atvieglot invalīdiem pārvietošanos, principā var uzskatīt, ka tā ir ierīkota sevišķi svarīgu sabiedrības interešu, kas saistītas ar cilvēka veselību, labā Direktīvas 92/43 6. panta 4. punkta izpratnē, tomēr šāds pamatojums prasa it īpaši, lai tiktu pārbaudīta citu mazāk kaitējošu risinājumu pastāvēšana, kā arī līdzsvarotas attiecīgās intereses, balstoties uz saskaņā ar šīs direktīvas 6. panta 3. punktu veiktu aizsargātās teritorijas saglabāšanās mērķu apdraudējumu analīzi (šajā ziņā skat. spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, *Grüne Liga Sachsen u.c.*, C-399/14, EU:C:2016:10, 57. punkts un tajā minētā judikatūra). Tā kā nav nekādu Grieķijas Republikas paskaidrojumu šajā ziņā, ir jāuzskata, ka platforma, kurai ir piešķirta atļauja netālu no viesnīcas *Messina Mare*, arī nozīmē minētās direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumu.

78 Līdz ar to ir jākonstatē, ka, neveicot nepieciešamos pasākumus, lai Kiparisijas teritorijā samazinātu mēbeļu un dažādu iekārtu esamību pludmalē, kurā vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, un atļaujot platformas uzstādīšanu netālu no viesnīcas *Messina Mare*, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu.

Par pirmo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika esot pieļāvusi Kiparisijas teritorijā esošo pludmaļu tīrīšanu ar kravas automobiļiem

– Lietas dalībnieku argumenti

79 Komisija pārmet Grieķijas Republikai, ka Avlonas [*Aulona*] (Grieķija) pašvaldība pludmales tīrīšanu ir veikusi ar kravas automobiļiem, kuru svara dēļ tiek izraisīta smilšu saspiešana un ar vibrāciju var tikt izpostītas jūras bruņurupuču *Caretta caretta* ligzdas.

80 Grieķijas Republika atbild, ka runa nav par pastāvīgu praksi, bet gan par atsevišķu gadījumu un ka nav konstatēts neviens vēlāks gadījums pēc brīdinājuma vēstules nosūtīšanas. Turklāt Vides ministra 2013. gada jūlijā un 2014. gada maijā pieņemtā valsts tiesiskā regulējuma mērķis esot novērst šādus starpgadījumus, un tajā esot paredzēts, ka šo bruņurupuču vairošanās laikā pludmales tīrīšana tiek veikta manuāli.

– Tiesas vērtējums

- 81 Lai gan Grieķijas Republikas norādītais valsts tiesiskais regulējums ir ticis pieņemts pēc argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām un Tiesa to nevar ņemt vērā apgalvotās pienākumu neizpildes vērtējumā, šis iebildums nevar tikt apmierināts. Komisija ne vien neapstrīd šīs dalībvalsts apgalvojumu, saskaņā ar kuru minētais gadījums bija atsevišķs gadījums, bet tā arī nav iesniegusi faktus, lai pierādītu šādu starpgadījumu atkārtošanos vai nepieciešamību veikt īpašus pasākumus, lai to novērstu.

Par pirmo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika esot pieļāvusi prettiesisku smilšu ieguvi pludmalēs Kiparisijas teritorijā

– Lietas dalībnieku argumenti

- 82 Komisija Grieķijas Republikai pārmet, ka tā ir pieļāvusi nekontrolētu smilšu ieguves darbību pludmalēs, kas atrodas Kiparisijas teritorijā.
- 83 Šī dalībvalsts norāda, ka Komisija nav iesniegusi nevienu pierādījumu par šādu darbību.
- 84 Tomēr Komisija savā replikas rakstā ir attēlojusi tabulu, kuras mērķis ir pierādīt, ka Grieķijas Republika pati atzīst, ka pastāv būtisku kaitējošu starpgadījumu risks Kiparisijas teritorijai smilšu ieguves darbību dēļ.

– Tiesas vērtējums

- 85 Saskaņā ar Reglamenta 128. panta 1. punktu puses izņēmuma kārtā var sniegt papildu pierādījumus vai izteikt pierādījumu piedāvājumus replikā vai atbildē uz repliku, lai pamatotu savus argumentus, un tās motivē kavēšanos šo ziņu iesniegšanā.
- 86 Tomēr, tā kā Komisija šo pierādījumu novēloto iesniegšanu nav pamatojusi, minētais fakts nevar tikt ņemts vērā kā pierādījums Tiesai veidot šīs iestādes apgalvotās pienākumu neizpildes esamības vērtējumu.
- 87 Tā kā Komisija nav iesniegusi citu pierādījumu, kurš varētu pamatot šo iebildumu, šajā ziņā prasība ir noraidāma.

Par pirmo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika esot pieļāvusi lauksaimniecības darbību paplašināšanu Kiparisijas teritorijā

– Lietas dalībnieku argumenti

- 88 Komisija pārmet Grieķijas Republikai:
- kultivēto zemesgabalu paplašināšanu kāpu teritorijā;
 - kāpu uzaršanu starp Eleu un Ajanaki un
 - aitu audzēšanu pludmalēs, kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*.

- 89 Komisija norāda, ka kultivēto zemesgabalu paplašināšanas kāpu teritorijā rezultātā tiek iznīcināta kāpu platība, kurā vairojas šī suga, un ka apūdeņošana var ietekmēt tuvumā esošās bruņurupuču ligzdas. Mitruma palielināšanās dēļ, ko rada šie kultūraugi, mainās pazemes temperatūra, kas izraisa lielāka skaita mazo vīriešu dzimtes bruņurupuču izšķilšanos, un tādējādi varētu radīt nelīdzsvarotību *Caretta caretta* sugas populācijā.
- 90 Komisija apgalvo, ka 2013. gada 20. februārī un 3. martā starp Ajanaki un Eleu uzartas kāpas, kā rezultātā tika iznīcināts noteikts skaits jūras bruņurupuču *Caretta caretta* dzīvotņu, turklāt nav neviens pasākums stāvokļa izlabošanai.
- 91 Komisija uzskata, ka aitu audzēšanas pludmalēs, kurās vairojas šie bruņurupuči, rezultātā notiek ligzdu tieša un netieša iznīcināšana. Šīs pēdējās minētās tiekot samidzītas, un zemes vibrācijas dēļ tiktu iznīcinātas olas.
- 92 Grieķijas Republika atgādina, ka lauksaimniecības darbība pēdējo 20 gadu laikā ir ievērojami samazinājusies un ka līdz 2001. gadam kultivēto zemesgabalu samazinājums atkarībā no attiecīgajām vietām ir bijis no 25 līdz 30 %. Kiparisijas teritorijā nav kultūraugu paplašināšanās uz kāpu pusi, jo smilšainais substrāts to nepieļauj, un ka reģions, kurš atrodas ārpus šīs teritorijas, ir īpaši auglīgs.
- 93 Šī dalībvalsts norāda, ka uzaršana, uz kuru norāda Komisija, tika veikta lauksaimniecības zemes platībā.
- 94 Aitu audzēšana pludmalēs, kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, esot neiespējama, jo pludmalē neaug nekāda veģetācija. Katrā ziņā, Grieķijas Republikas, ieskatā šie bruņurupuči savas olas ierok tādā dziļumā, ka ligzdas nevarētu tikt iznīcinātas, aitam tās saminot, un no zemes vibrācijām, ko rada aitu staigāšana.

– Tiesas vērtējums

- 95 Pirmkārt, runājot par apgalvoto kultivēto zemesgabalu paplašināšanos kāpu teritorijā, ir jākonstatē, ka atbilstoši ģenerāladvokātes secinājumam 105. punktā norādītajam Komisija nav sniegusi pierādījumu, kas būtu pietiekams, lai atspēkotu Grieķijas Republikas apgalvojumu, saskaņā ar kuru Kiparisijas teritorijā šāda paplašināšanās nav konstatējama. No tā izriet, ka šajā ziņā Komisijas iebildums nevar tikt apmierināts.
- 96 Otrkārt, tā kā Komisija apgalvoto kāpu teritorijas uzaršanu norāda saistībā ar datumu, kurš bija pēc argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām, arī šāds iebildums nevar tikt izvirzīts pret Grieķijas Republiku, kā rezultātā Komisijas izteiktais iebildums ir noraidāms arī šajā ziņā.
- 97 Treškārt, ir jākonstatē, ka Komisija neapstrīd Grieķijas Republikas apgalvojumu, saskaņā ar kuru pludmalē, kurā vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, neaug nekāda veģetācija, un ka Komisijas iesniegto fotoattēlu nolūks ir pierādīt nevis aitu audzēšanas darbību, bet gan dažu aitu esamību pludmalē. Katrā ziņā Komisija nav iesniegusi nevienu pierādījumu, kas ļautu konstatēt, ka aitu klātesamība, kā tā ir atspoguļota šajos fotoattēlos, varētu nodarīt kaitējumu bruņurupuču ligzdām, kuras ir ieraktas smiltīs 40 līdz 60 cm dziļumā. Šādos apstākļos Komisijas izvirzītais iebildums ir jānoraida arī šajā ziņā.

Par pirmo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika Kiparisijas teritorijā esot pieļāvusi gaismas piesārņojumu

– Lietas dalībnieku argumenti

- 98 Komisija Grieķijas Republikai pārmet, ka tā nav veikusi atbilstošus pasākumus, lai novērstu, ka pašvaldību veiktais publisko ceļu apgaismojums un apgaismojums pludmaļu tuvumā, kā arī gaisma restorānos, viesnīcās un veikalos, kuri atrodas pie Kiparisijas teritorijas, traucē jūras bruņurupučiem *Caretta caretta* olu dēšanas laikā un it īpaši kavē mazuļus, kas nesen izšķīlušies, doties jūras virzienā. Tā norāda, ka šie fenomeni ir apstiprinājušies 2012. gada 17. jūlija vizītes laikā uz vietas.
- 99 Grieķijas Republikas ieskatā, publiskais apgaismojums pastāv jau daudzus gadus, un tas tika ierīkots pirms valsts tiesiskā regulējuma, kurā ir prasīts atbilstošs novērtējums, ieviešanas saskaņā ar Direktīvu 92/43. Tā apgalvo, ka, lai atrisinātu šo problēmu, 2014. gadā tika pieņemts tiesiskais regulējums, kurš ir piemērojams pludmalē, kurā vairojas šie bruņurupuči, un kurā it īpaši ir paredzēts pienākums nodrošināt, lai gaisma, kas nāk no privātiem vai publiskiem avotiem, nesasniegtu pludmali, lai nedezorientētu mazos bruņurupučus. Tāpat ēdināšanas iestādēm un viesnīcām, kas atrodas krastā, ir aizliegts izmantot prožektorus. Esot paredzēts arī izvietot pārklājuma plāksnes un izmantot īpašas lampas.

– Tiesas vērtējums

- 100 Runājot par Grieķijas Republikas argumentu, saskaņā ar kuru publiskais apgaismojums pastāvēja jau, pirms šādas ierīces tika pakļautas atbilstošam novērtējumam saskaņā ar Direktīvu 92/43, atliek konstatēt, ka saskaņā ar šo direktīvu tajā paredzētais noplicināšanas aizliegums nav ierobežots ar pienākumu attiecīgajai dalībvalstij aizliegt vai izbeigt vienīgi jaunas kaitīgas darbības.
- 101 Līdz ar to ir jākonstatē, ka, tā kā Grieķijas Republika nav veikusi atbilstošus aizsardzības pasākumus, lai kopš Kiparisijas teritorijas iekļaušanas KNT sarakstā 2006. gada 19. jūlijā novērstu, ka publiskais apgaismojums traucē jūras bruņurupučiem *Caretta caretta*, tā nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija, C-404/09, EU:C:2011:768, 127. un 128. punkts).
- 102 Ir jāapmierina arī Komisijas iebildums, kas attiecas uz traucējumu jūras bruņurupucim *Caretta caretta*, ko rada restorānu, viesnīcu un veikalu, kas atrodas pie Kiparisijas teritorijas, gaismas.
- 103 Grieķijas Republika šajā ziņā ir vienīgi norādījusi, ka 2014. gadā, proti, pēc Komisijas argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām, pirmā minētā ir pieņēmusi tiesisko regulējumu, lai šo problēmu atrisinātu, kas netieši pierāda, ka šī dalībvalsts iepriekš nebija veikusi nepieciešamos pasākumus, lai cīnītos ar tādiem traucējumiem jūras bruņurupucim *Caretta caretta*, kas tiek radīti ar gaismas piesārņojumu.
- 104 Līdz ar to, neveicot nepieciešamos pasākumus, lai pietiekami ierobežotu gaismas piesārņojumu, kas skar pludmales, kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta* un kuras atrodas Kiparisijas teritorijā, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu.

Par pirmo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika esot pieļāvusi zvejas darbības pie Kiparisijas teritorijas

– Lietas dalībnieku argumenti

- 105 Komisija norāda, ka zveja, kas notiek netālu no pludmalēm, kuras atrodas Kiparisijas teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, ir traucējumu avoti šai sugai, jo īpatņi, kuri dodas dēt olas vai arī atgriežas no ligzdām, var tikt noķerti tīklos vai nonākt sadursmē ar zvejas kuģi. Tā balstās uz pieteikumam par lietas ierosināšanu pievienotu ziņojumu, saskaņā ar kuru zvejas darbība tiek veikta tiešā pludmales tuvumā ar noenkurotiem peldošiem tīkliem un daļēji līdz vienam kilometram no pludmales, zvejojot ar traļiem, kas tiek darbināti no kuģa.
- 106 Grieķijas Republika apgalvo, ka kopš aizsardzības sistēmas ieviešanas šajā teritorijā zveja tajā ir samazināta un ka arī dažādi Eiropas Savienības līdzekļi ir ļāvuši samazināt zveju šajā reģionā. Tajā esot ļoti maz zvejas kuģu, un norisinoties informācijas kampaņa, lai novērtu nejaušas bruņurupuču notveršanas.

– Tiesas vērtējums

- 107 Ir jākonstatē, ka šāds vispārējs apgalvojums par zvejas darbības samazināšanos un zvejnieku informēšanu nevar atspēkot Komisijas apgalvojumus, kuri ir apstiprināti ar konstatējumiem ziņojumā, kas pievienots pieteikumam par lietas ierosināšanu.
- 108 No tā izriet, ka, neveicot nepieciešamos pasākumus, lai pietiekami ierobežotu zvejas darbības pludmaļu, kuras atrodas Kiparisijas teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, tuvumā, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu.

Par pirmo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika esot pieļāvusi izpriecu kuģu un ūdens velosipēdu izmantošanu pie Kiparisijas teritorijas

– Lietas dalībnieku argumenti

- 109 Komisijas ieskatā, izpriecu kuģu esamība un ūdens velosipēdu izmantošana netālu no pludmalēm, kuras atrodas Kiparisijas teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, ir traucējumu avots bruņurupučiem. Daži no tiem pat tiek nonāvēti, saskrienoties ar šiem spēkratiem. Šī iestāde uzskata, ka šo iebildumu apstiprinot fakti, kas ietverti pieteikuma par lietas ierosināšanu 18. un 21. pielikumā.
- 110 Grieķijas Republikas ieskatā, minētie fakti nepierādot Komisijas apgalvojumus un tā nekādi neesot pierādījusi, ka bruņurupuči ir miruši ievainojumu dēļ, kas gūti no izpriecu kuģiem un ūdens velosipēdiem.

– Tiesas vērtējums

- 111 Tiesvedībā sakarā ar valsts pienākumu neizpildi Komisijai ir jāpierāda apgalvotā pienākumu neizpilde un jāiesniedz Tiesai nepieciešamie pierādījumi, lai tā varētu pārbaudīt, vai ir notikusi valsts pienākumu neizpilde (spriedums, 2015. gada 9. jūlijs, Komisija/Īrija, C-87/14, EU:C:2015:449, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

112 Tomēr ir jākonstatē, ka Komisija savā pieteikumā par lietas ierosināšanu, izdarot atsauci uz šī pieteikuma pielikumiem un nesniedzot īpašus atbilstošus paskaidrojumus saistībā ar tiem, nav iesniegusi nepieciešamos pierādījumus, lai pārbaudītu, vai pastāv tās apgalvotā valsts pienākumu neizpilde, un katrā ziņā, ka no minētajiem pielikumiem acīmredzami neizriet šādi pierādījumi.

113 Līdz ar to Komisijas šīs prasības pamatojumā izvirzītais pirmais iebildums šajā ziņā ir noraidāms.

114 Šādos apstākļos ir jāatzīst, ka Grieķijas Republika:

- pieļaujot māju celtniecību Ajanaki 2010. gadā, citu māju, kas celtas 2006. gadā, izmantošanu Ajanaki ar pietiekamu pamatojumu un uzsākot celtniecības darbus saistībā ar aptuveni piecdesmit mājām, kas atrodas starp Ajanaki un Eleu, kā arī atļaujot trīs brīvdienu māju celtniecību Vunaki 2012. gadā;
- pieļaujot piekļuves pludmalei, kas atrodas Kiparisijas teritorijā, infrastruktūras attīstīšanos, proti, piecu jaunu ceļu uz Ajanaki pludmali atklāšanu, kā arī dažu pastāvošu pieeju un ceļu pārklāšanu ar bitumenu;
- neveicot pietiekamus pasākumus, lai uzraudzītu nakšņošanas teltis ārpus tam paredzētās teritorijas Kalonero un Eleas pludmales tuvumā aizlieguma ievērošanu;
- neveicot nepieciešamos pasākumus, lai ierobežotu to bāru darbību, kas atrodas starp Eleu un Kalonero pludmalē, kur vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, un neraugoties, lai šo bāru radītie trokšņi netraucētu šīm sugām;
- neveicot nepieciešamos pasākumus, lai Kiparisijas teritorijā samazinātu mēbeļu un dažādu iekārtu esamību pludmalē, kurā vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, kā arī atļaujot platformas uzstādīšanu netālu no viesnīcas *Messina Mare*;
- neveicot nepieciešamos pasākumus, lai pietiekami ierobežotu gaismas piesārņojumu, kas skar pludmales, kuras atrodas Kiparisijas teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, un
- neveicot nepieciešamos pasākumus, lai pietiekami ierobežotu zvejas darbības pludmaļu, kuras atrodas Kiparisijas teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, tuvumā,

nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu.

Par otro iebildumu saistībā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta neievērošanu

Lietas dalībnieku argumenti

115 Ar savas prasības pamatojumam izvirzīto otro iebildumu Komisija apgalvo Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pārkāpumu.

116 Komisija šai dalībvalstij pārmet, ka tā nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti ar šo tiesību normu, jo tā nav veikusi atbilstošu to projektu ietekmes novērtējumu, kuri nav tieši saistīti vai nepieciešami Kiparisijas teritorijas apsaimniekošanai, bet kuri varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju. Komisijas ieskatā, šāds ietekmes novērtējums būtu bijis jāveic pirms:

- celtniecības atļaujas piešķiršanas un dažādu māju celtniecības Kiparisijas teritorijā;
- jaunu ceļu atklāšanas un dažu pastāvošu ceļu šajā teritorijā pārklāšanu ar bitumenu;

- jaunu bāru celtniecības pludmalēs, kuras atrodas minētajā teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*;
 - pašvaldības apgaismojuma uzstādīšanas gar pludmali, kas atrodas tajā pašā teritorijā, un
 - kultivēto platību paplašināšanas Kiparisijas teritorijas kāpu sistēmā.
- 117 Komisijas ieskatā, šīs darbības ir veiktas bez jebkāda iepriekšēja novērtējuma neatkarīgi no tā, vai runa ir par katras no šīm darbībām individuālu ietekmes novērtējumu vai to kopējo kumulatīvās ietekmes novērtējumu. Tā uzsver, ka neviena no šīm darbībām nav nedz tieši saistīta, nedz nepieciešama Kiparisijas teritorijas apsaimniekošanai un ka tās, iespējams, rada būtisku ietekmi uz šo teritoriju, ņemot vērā tās nozīmīgumu jūras bruņurupučiem *Caretta caretta* un attiecīgajai dabiskajai dzīvotnei.
- 118 Grieķijas Republika norāda, ka visi plāni vai projekti, kas reģionā ir tikuši īstenoti bez “atbilstoša novērtējuma”, ir saistīti ar darbībām, kuras ir pabeigtas pirms pienākuma veikt šādu novērtējumu ieviešanas. Tā apgalvo, ka attiecībā uz plāniem un projektiem, kas īstenoti pēc šī datuma, vai nu ir ievērotas Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta prasības, vai, ja tas tā nav bijis, ir uzsākti administratīvie procesi un kriminālprocesi.
- 119 Šī dalībvalsts apgalvo, ka Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktā paredzētās prasības un procedūras ir transponētas valsts tiesībās un ka celtniecības atļaujas izsniegšana, kā arī celtniecības darbu īstenošana ir apturēta līdz Prezidenta dekrēta pieņemšanai. Tādējādi minētā dalībvalsts neesot pieļāvusi pienākumu, kas tai uzlikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktu, neizpildi.

Tiesas vērtējums

- 120 Jāatgādina, ka Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktā ir noteikta novērtēšanas procedūra, kuras mērķis ir ar iepriekšējas kontroles palīdzību nodrošināt, lai plāni vai projekti, kas nav tieši saistīti vai nepieciešami konkrētās teritorijas apsaimniekošanai, bet kas varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, tiktu atļauti tikai tad, ja netiks izjaukta šīs teritorijas viengabalainība (spriedums, 2012. gada 11. septembris, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitolokarnanias* u.c., C-43/10, EU:C:2012:560, 110. punkts).
- 121 No tā izriet, ka šai tiesību normai ir nozīme tikai tad, ja kompetentajām valsts iestādēm, kas piešķir atļauju projektam, pirms šīs atļaujas izsniegšanas šajā gadījumā ir jāveic atbilstošs novērtējums par šī projekta ietekmi uz attiecīgo teritoriju.
- 122 Līdz ar to ikvienai darbībai, kuras izpilde ir bijusi pakļauta atļaujas saņemšanai, bet ir veikta bez tās, tāpat prettiesiski, Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts nav piemērojams. Šādos apstākļos šajā ziņā nevar konstatēt valsts pienākumu neizpildi šīs tiesību normas pārkāpuma dēļ.
- 123 Turpretī minētā tiesību norma ir piemērojama darbībām, kuras ir īstenotas ar iepriekšēju atļauju, proti, mājām Ajanaki, kuru celtniecība ir veikta 2010. gadā, trīs brīvdienu māju celtniecībai Vunaki 2012. gadā, kā arī platformas [uzstādīšanai] netālu no viesnīcas *Messina Mare*.
- 124 Tā kā šīs darbības var izraisīt kāpu platības zaudēšanu un traucēt jūras bruņurupučiem *Caretta caretta*, to atļauju būtu bijis jāpakļauj iepriekšējam novērtējumam par to ietekmi.
- 125 Šādos apstākļos, tā kā Grieķijas Republika neapgalvo, ka šīs atļaujas ir agrākas par 2006. gada 19. jūliju – datumu, kurā Kiparisijas teritorija tika iekļauta KNT sarakstā – vai ka pirms to izsniegšanas ir veikts Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktam atbilstošs ietekmes novērtējums, ir jākonstatē, ka, izsniedzot atļauju mājām, kas 2010. gadā ir celtas Ajanaki, trīs brīvdienu mājām Vunaki 2012. gadā un platformas uzstādīšanai netālu no viesnīcas *Messina Mare*, šī dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti saskaņā ar šo tiesību normu.

126 Pārējā daļā iebildumu noraidīt.

Par trešo iebildumu saistībā ar Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunkta neievērošanu

127 Komisija pārmet Grieķijas Republikai, ka tā esot pārkāpusi Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktu, neveicot pasākumus, kas esot nepieciešami, lai izveidotu un piemērotu efektīvu sistēmu stingrai jūras bruņurupuču *Caretta caretta* aizsardzībai Kiparisijas teritorijā ar mērķi novērst jebkuru šīs sugas traucēšanu vairošanās laikā un jebkuru darbību, kas varētu noplicināt vai iznīcināt to vairošanās vietas.

128 Komisija atgādina, ka saskaņā ar šo tiesību normu Direktīvas 92/43 IV pielikuma a) daļā ietvertā dzīvnieku sugu stingras aizsardzības sistēma ir jāievieš, lai aizliegta apzinātu šo sugu traucēšanu, jo īpaši to vairošanās laikā, kā arī vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu. Šī stingrā aizsardzības sistēma prasot, lai tiktu ieviests pilnīgs tiesiskais regulējums, kā arī precīzu un specifisku aizsardzības pasākumu noteikšanu un īstenošanu.

129 Grieķijas Republika apgalvo, ka tā nav pārkāpusi Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktu.

Par trešo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika nesot ieviesusi pilnīgu un saskaņotu tiesisko regulējumu

– Lietas dalībnieku argumenti

130 Komisija norāda, ka tādas stingras aizsardzības sistēmas, kas paredzēta Direktīvas 92/43 12. panta 1. punktā, priekšnoteikums ir saskaņotu un koordinētu preventīvu aizsardzības pasākumu noteikšana. Tā norāda, ka Grieķijas Republika ir atzinusi, ka šāds pilnīgs un saskaņots tiesiskais regulējums vēl nav ieviests, bet ir izstrādes procesā.

131 Komisija uzskata, ka visi juridiskie instrumenti šajā jomā, kas ir spēkā minētajā dalībvalstī, nav pietiekami, lai nodrošinātu Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktā minēto aizsardzību. Šo juridisko instrumentu esamību šī dalībvalsts pirmo reizi esot minējusi tikai iebildumu rakstā. Turklāt daži no tiem esot pastāvējuši agrāk pirms Direktīvas 92/43 spēkā stāšanās un līdz ar to neietverot specifiskas tiesību normas, kas varētu atbilst šīs direktīvas 12. panta prasībām.

132 Šī iestāde apgalvo, ka, nepastāvot pilnīgam un saskaņotam valsts tiesiskajam regulējumam, stingra jūras bruņurupuču *Caretta caretta*, kā arī to vairošanās vietu aizsardzība nav nodrošināta. Aizsardzības sistēma nevar tikt ieviesta ar atsevišķu fragmentāru pasākumu kopumu, kas saistīts ar vides aizsardzību vispārīgi un kas neattiecas konkrēti uz apzinātu attiecīgās sugas traucēšanu vairošanās laikā, kā arī jebkuru darbību, kas var izraisīt to vairošanās vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu.

133 Komisija uzsver, ka apstākļi, ka nešķiet, ka jūras bruņurupuču *Caretta caretta* ligzdu skaits Kiparisijas teritorijā būtu samazinājies, pats par sevi nevar atspēkot konstatējumu, saskaņā ar kuru Grieķijas Republika nav noteikusi efektīvus aizsardzības pasākumus. Tā norāda, ka nesen konstatēto ligzdu skaits ir liels, pateicoties jūras bruņurupuču *Caretta caretta* aizsardzībai kopš 1992. gada, un ka ietekme uz šo sugu redzami ir saskatāma 20 gadus vēlāk. Turklāt no 2002. gada 30. janvāra sprieduma Komisija/Grieķija (C-103/00, EU:C:2002:60) un 2006. gada 16. marta sprieduma Komisija/Grieķija (C-518/04, nav publicēts, EU:C:2006:183) izrietot, ka nav nepieciešams, ka samazinās ligzdu skaits, lai konstatētu traucējumu, kas var nozīmēt Direktīvas 92/43 12. panta neievērošanu.

- 134 Grieķijas Republika apgalvo, ka Komisija kļūdaini apgalvo, pirmkārt, ka Grieķijas Republika nav ieviesusi pietiekamu aizsardzības tiesisko regulējumu un, otrkārt, ka tā nav spējusi piemērot specifiskus un efektīvus aizsardzības pasākumus. Tā uzskata, ka Komisija nevar norādīt, ka Kiparisijas teritorijā pastāv dzīvotņu noplicināšanās un traucējumi, kam ir būtiska ietekme uz sugām, lai gan pat nav veikts atbilstošs minētajā teritorijā veikto darbību ietekmes novērtējums.
- 135 Šis dalībvalsts ieskatā, tā kā jūras bruņurupuča *Caretta caretta* populācija stabili pieaug un nav draudu, ka tās dabiskās izplatības areāls samazināsies, nav iemesla izvirzīt Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunkta pārkāpumu.
- 136 Grieķijas Republika uzskata, ka Grieķijas tiesību sistēma aptver plašu, saskaņotu, īpaši stingru un ārkārtīgi efektīvu institucionālo ietvaru attiecībā uz jūras bruņurupuča *Caretta caretta* aizsardzību. Šajā ziņā tā atsaucas uz dažādiem likumdevīgiem un reglamentējošiem aktiem, kuri visi kopā veido pietiekamu ietvaru līdz Prezidenta dekrēta pieņemšanai.
- 137 Šī dalībvalsts atgādina, ka nekad nav apgalvojusi, ka minēto aktu kopums ir ticis pieņemts īpaši attiecībā uz Kiparisijas teritoriju un aplūkoto sugu, bet ka ar to tie tiek efektīvi aizsargāti un nodrošināta atbilstoša un stingra aizsardzības sistēma Direktīvas 92/43 12. panta izpratnē. Šajā tiesību normā neesot prasīts, lai stingrā aizsardzības sistēma tiktu definēta tikai un vienīgi vienā tiesību aktā.
- 138 Visbeidzot Grieķijas Republika norāda uz Prezidenta dekrēta projektā paredzēto pasākumu un iedarbības raksturu un norāda, ka tas saskaņā ar *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) atzinumu tuvākajā laikā tiks pieņemts. Taču tā uzsver, ka šī Prezidenta dekrēta projekta esamība tomēr nenozīmē, ka iepriekš Grieķijas tiesību sistēmā nepastāvēja stingra un efektīva aizsardzības sistēma.
- Tiesas vērtējums
- 139 Ir jāatgādina, ka Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktā ir paredzēts, ka dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai šīs pašas direktīvas IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot šo sugu īpatņu traucēšanu, it īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā, kā arī vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu.
- 140 Tiesa ir jau nospriedusi, ka šīs tiesību normas transponēšana uzliek pienākumu dalībvalstīm ne tikai pieņemt pilnīgu tiesisko regulējumu, bet arī īstenot konkrētus un specifiskus aizsardzības pasākumus šajā ziņā, un stingras aizsardzības sistēmas priekšnoteikums ir saskaņotu un koordinētu preventīvu pasākumu noteikšana (spriedums, 2012. gada 15. marts, Komisija/Kipra, C-340/10, EU:C:2012:143, 60. un 61. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 141 Juridisko instrumentu kopums nav likumdevīgs un reglamentējošs ietvars, kam ir pilnīgs raksturs, ja šie instrumenti neļauj novērst Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā paredzētā noplicināšanas aizlieguma pārkāpumus vai ja tie regulāri ir jāpapildina, lai varētu nodrošināt šīs pašas direktīvas 12. pantā prasīto aizsardzību.
- 142 Fakts, ka šī sprieduma 114. punktā tika konstatēti vairāki Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā noteiktie noplicināšanas aizlieguma pārkāpumi, ļauj pieņemt, ka attiecībā uz Kiparisijas teritorijas aizsardzību nepastāv pilnīgs un saskaņots preventīvs tiesiskais regulējums.
- 143 Šo pieņēmumu apstiprina apstākļi, ka Grieķijas Republika ir pieņēmusi dažādus ministra rīkojumus, tostarp 2013. gada 23. maijā, 2013. gada 23. jūlijā, 2014. gada 14. februārī un 2014. gada 8. maijā, it īpaši saistībā ar atbilstošu pludmales izmantošanu, dažu lauksaimniecības darbību iesaldēšanu,

gaismas, kas nāk no pludmalē esošām ēdināšanas iestādēm, ierobežošanu, celtniecības atļauju izsniegšanas apturēšanu, dažu celtniecības darbību aizliegumu, kā arī ceļu atvēršanas un pārklāšanas ar bitumenu Kiparisijas teritorijā aizliegumu.

- 144 Šādu juridisko instrumentu pieņemšana pēc argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām pietiekami pierāda, ka pirms šī termiņa valsts tiesiskais regulējums bija nepilnīgs.
- 145 Grieķijas Republika tātad nevar pamatoti apgalvot, ka Prezidenta dekrēta, kas ir pieņemšanas stadijā un kas attiecas uz šīs teritorijas aizsardzību, mērķis ir vienīgi apkopot un konsolidēt tiesisko regulējumu, kurš bija spēkā jau pirms minētā termiņa beigām.
- 146 Gluži pretēji no *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) atzinuma izriet, ka Grieķijas Republikas pienākumi, kas izriet no Savienības tiesībām, prasa jaunu tiesisko regulējumu, kura mērķis ir Kiparisijas teritorijas aizsardzība, un liek pēc iespējas īsākā termiņā iesniegt šajā iestādē jaunu dekrēta projektu.
- 147 Tāpat Grieķijas Republika nevar pamatoti apgalvot, ka, tā kā jūras bruņurupuču *Caretta caretta* populācija stabili pieaug, pret to nevar tikt izvirzīts iebildums par pienākumu neizpildi, kas izriet no Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunkta.
- 148 Tādējādi, kā apgalvo Komisija, tāds apstāklis kā sugas populācijas stabilitāte pats par sevi nevar atspēkot secinājumu saistībā ar atbilstošo valsts tiesiskā regulējuma nepilnīgo raksturu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2006. gada 16. marts, Komisija/Grieķija, C-518/04, EU:C:2006:183, 21. punkts).
- 149 Šajos apstākļos ir jākonstatē, ka, nepieņemot pilnīgu, saskaņotu un stingru leģislatīvo un reglamentējošo ietvaru, kura mērķis ir aizsargāt jūras bruņurupuci *Caretta caretta* Kiparisijas teritorijā, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir noteikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktu.

Par trešo iebildumu, ciktāl tas attiecas uz to, ka Grieķijas Republika nesot piemērojusi precīzus, specifiskus un efektīvus aizsardzības pasākumus

– Lietas dalībnieku argumenti

- 150 Komisija ieskatā, Grieķijas Republika nepiemēro specifiskus efektīvus pasākumus, lai novērstu, pirmkārt, traucējumus jūras bruņurupucim *Caretta caretta* tā vairošanās laikā un, otrkārt, darbības, ar kurām var tikt noplicinātas vai iznīcinātas to vairošanās teritorijas.
- 151 Tā norāda, ka Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir paredzēta stingrāka aizsardzība nekā tā, kas minēta šī panta a)–c) apakšpunktā, un ka minētajā d) apakšpunktā aizliegumi nav ierobežoti ar apzinātām darbībām.
- 152 Tātad, lai izvērtētu, ciktāl ar noteiktu darbību “var noplicināt vai iznīcināt vairošanās vietu”, būtu jāņem vērā fakts, ka šī suga dēj olas tikai ik pa diviem vai trim gadiem un ka tā ir īpaši jutīga un neaizsargāta no trokšņa un gaismas kaitējumiem visā vairošanās procesa gaitā, proti, inkubācijas laikā un laikā, kad mazie bruņurupuči sāk doties uz jūras pusi.
- 153 Komisija norāda, ka Kiparisijas teritorijā jūras bruņurupuča *Caretta caretta* vairošanās vietas var tikt noplicinātas vai iznīcinātas ar tām prasības pieteikumā norādītajām cilvēku darbībām, kuras rada šķēršļus piekļūt vairošanās vietām, kā arī gaismas un trokšņa piesārņojumu.

- 154 Grieķijas Republikas ieskatā, tās institucionālais un tiesiskais ietvars, kurā tiek reglamentētas darbības Kiparisijas teritorijā, aizliedz darbības, ar kurām apzināti var tikt ietekmētas jūras bruņurupuču *Caretta caretta* vairošanās vietas vai nodarīts kaitējums šai sugai.
- 155 Tā apgalvo, ka saskaņā ar Komisijas pamatnostādņēm teritorijas noplicināšana ir jāizvērtē, pamatojoties uz katras sugas un dzīvotnes saglabāšanas statusu, kas tiek novērtēts, salīdzinot ar sākotnējiem apstākļiem, kādi bija brīdī, kad tika ierosināta attiecīgās teritorijas klasificēšana par aizsargātu teritoriju.
- 156 Turklāt iespējamās ietekmes uz teritorijas viengabalainību vērtējums saistībā ar tās ekoloģiskajām funkcijām būtu jāveic aizsargātās teritorijas līmenī, aplūkojot to kopumā, nevis zemākā pakāpē, nodalot nelielas pludmales daļas, lai varētu pierādīt būtisku traucējumu.
- Tiesas vērtējums
- 157 Runājot par apgalvoto pienākumu neizpildi saistībā ar aizsargātu sugu traucēšanas aizliegumu, kas minēts Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) apakšpunktā, ir jāsecina, ka šīs direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumi, kas ir konstatēti šī sprieduma 114. punktā, nozīmē aizliegtus traucējums jūras bruņurupucim *Caretta caretta*.
- 158 Kā savu secinājumu 143. punktā ir uzsvērusi ģenerāladvokāte, tas pats attiecas uz ēku celtniecību Ajanaki 2006. gadā. Atšķirībā no vispārējā noplicināšanas un traucēšanas aizlieguma, kas paredzēts Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā, šīs direktīvas 12. pantā minēto sugu aizsardzība saskaņā ar tās 4. panta 5. punktu nav pakļauta Kiparisijas kāpu ietveršanai sarakstā, kas minēts tās 4. panta 2. punkta trešajā daļā. Kā izriet no minētās direktīvas 23. panta 1. punkta, šī aizsardzība ir piemērojama jau kopš 1994. gada.
- 159 Tā kā šo traucējumu radītāji vismaz ir piekrituši iespējamībai, ka jūras bruņurupuči *Caretta caretta* vairošanās laikā tiek traucēti, Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) apakšpunktā ietvertais nosacījums par apzināto raksturu ir izpildīts (šajā ziņā skat. spriedumu, 2006. gada 18. maijs, Komisija/Spānija, C-221/04, EU:C:2006:329, 71. punkts).
- 160 Šajos apstākļos ir jākonstatē, ka, noteiktajā termiņā neveicot visus konkrētos nepieciešamos pasākumus, lai novērstu jūras bruņurupuča *Caretta caretta* apzinātu traucēšanu šīs sugas vairošanās laikā, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir noteikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) apakšpunktu.
- 161 Tāpat ir jāapmierina arī Komisijas prasība, ciktāl tajā tiek iebilsts, ka šī dalībvalsts nav veikusi nepieciešamos pasākumus, lai ievērotu vairošanās vietu noplicināšanas vai iznīcināšanas aizliegumu, kas minēts Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta d) apakšpunktā.
- 162 Vairāki šīs direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumi, kas konstatēti šī sprieduma 114. punktā, paši par sevi veido darbības, ar kurām noteikti tiek noplicinātas jūras bruņurupuča *Caretta caretta* vairošanās vietas.
- 163 No iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka Grieķijas republika,
- nepieņemot pilnīgu, saskaņotu un stingru leģislatīvo un reglamentējošo ietvaru, kura mērķis ir aizsargāt jūras bruņurupuci *Caretta caretta* Kiparisijas teritorijā;
 - noteiktajā termiņā neveicot visus konkrētos nepieciešamos pasākumus, lai novērstu jūras bruņurupuča *Caretta caretta* apzinātu traucēšanu šīs sugas vairošanās laikā, un

— neveicot nepieciešamos pasākumus, lai ievērotu minētās sugas vairošanās vietu noplicināšanas vai iznīcināšanas aizliegumu,

nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir noteikti saskaņā ar Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktu.

Par tiesāšanās izdevumiem

¹⁶⁴ Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 3. punktam, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

¹⁶⁵ Tā kā Komisijai un Grieķijas Republikai spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs attiecībā uz vairākiem pamatiem, jānolemj, ka tās savus tiesāšanās izdevumus sedz pašas.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) Grieķijas Republika,

— pieļaujot māju celtniecību Ajanaki (Grieķija) 2010. gadā, citu māju, kas celtas 2006. gadā, izmantošanu Ajanaki bez pietiekama iemesla un uzsākot celtniecības darbus saistībā ar aptuveni piecdesmit mājām, kas atrodas starp Ajanaki un Eleu (Grieķija), kā arī atļaujot trīs brīvdienu māju celtniecību Vunaki (Grieķija) 2012. gadā;

— pieļaujot piekļuves pludmalei, kas atrodas Kiparisijas (Grieķija) teritorijā, infrastruktūras attīstīšanos, proti, piecu jaunu ceļu uz Ajanaki pludmali atklāšanu, kā arī dažu pastāvošu pieeju un ceļu pārklāšanu ar bitumenu;

— neveicot pietiekamus pasākumus, lai uzraudzītu nakšņošanas teltīs ārpus tam paredzētās teritorijas Kalonero (Grieķija) un Eleas pludmales tuvumā aizlieguma ievērošanu;

— neveicot nepieciešamos pasākumus, lai ierobežotu to bāru darbību, kas atrodas starp Eleu un Kalonero pludmalē, kur vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, un neraugoties, lai šo bāru radītie trokšņi netraucētu šīm sugām;

— neveicot nepieciešamos pasākumus, lai Kiparisijas kāpu teritorijā samazinātu mēbeļu un dažādu iekārtu esamību pludmalē, kurā vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, kā arī atļaujot platformas uzstādīšanu netālu no viesnīcas *Messina Mare*;

— neveicot nepieciešamos pasākumus, lai pietiekami ierobežotu gaismas piesārņojumu, kas skar pludmales, kuras atrodas Kiparisijas teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*, un

— neveicot nepieciešamos pasākumus, lai pietiekami ierobežotu zvejas darbības pludmaļu tuvumā, kuras atrodas Kiparisijas teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči *Caretta caretta*,

nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kas grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Direktīvu 2006/105/EK, 6. panta 2. punktā;

2) izsniedzot atļauju mājām, kas 2010. gadā ir celtas Ajanaki, un trīs brīvdienu mājām Vunaki 2012. gadā un platformas celtniecībai netālu no viesnīcas *Messina Mare*, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktā;

3) Grieķijas Republika,

- nepieņemot pilnīgu, saskaņotu un stingru leģislatīvo un reglamentējošo ietvaru, kura mērķis ir aizsargāt jūras bruņurupuci *Caretta caretta* Kiparisijas teritorijā;
- noteiktajā termiņā neveicot visus konkrētos nepieciešamos pasākumus, lai novērstu jūras bruņurupuča *Caretta caretta* apzinātu traucēšanu šīs sugas vairošanās laikā, un
- neveicot nepieciešamos pasākumus, lai ievērotu minētās sugas vairošanās vietu noplicināšanas vai iznīcināšanas aizliegumu,

nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktā;

4) prasību pārējā daļā noraidīt;

5) Eiropas Komisija un Grieķijas Republika katra pati sedz savus tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]